

LEERPLAN DERDE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS

Sportbegeleider
Specifiek gedeelte
Dubbele finaliteit

Graad: derde graad

Leerjaar: eerste en tweede leerjaar

Leerplannummer: voorlopige versie dd. 30/06/2023

Nummer inspectie:

DISCLAIMER: De eindtermen (alsook de decretale nummers) opgenomen in dit leerplan zijn onder voorbehoud van goedkeuring door het Vlaams Parlement.

Inhoudstafel

Visie	3
Doelgroep en beginsituatie	4
Leerplandoelen	5
01.01 Generieke doorstroomcompetenties	5
08.04 Toegepaste fysiologie en anatomie van de mens	7
13.02 Toegepaste bewegingswetenschappen	10
14.03 Toegepaste gedragswetenschappen: psychologie	14
BK-doelen	16
Minimale materiële vereisten	24
Vakkenkoppeling	25

Ontwerp

Visie

De studierichting 'Sportbegeleider' is een studierichting in de 3de graad dubbele finaliteit, gericht op een specifieke waaier aan opleidingen in het hoger onderwijs waar bewegen en sport centraal staat evenals een mogelijke toegang tot de arbeidsmarkt.

De leerlingen krijgen het pakket basisvorming voor de dubbele finaliteit. De specifieke vorming bestaat uit de onderdelen van de wetenschapsdomeinen verbonden aan de studierichting, namelijk:

- 01.01 Algemene doorstroomcompetenties: Generieke doorstroomcompetenties¹
- 08.04 Biologie: Toegepaste fysiologie en anatomie van de mens
- 13.02 Bewegingswetenschappen: Toegepaste bewegingswetenschappen
- 14.03 Gedragwetenschappen: Toegepaste gedragwetenschappen: toegepaste psychologie

De leerlingen realiseren de doelen die leiden naar de beroepskwalificatie Sport- en spelleider.

De **sport- en spelleider** staat mee in voor de organisatie van sport-, bewegings- en spelactiviteiten binnen een breedtesportcontext door deze te begeleiden en/of te ondersteunen op een kwalitatieve en veilige wijze, inspeland op de maatschappelijke context teneinde de doelgroepen te animeren, motiveren en enthousiasmeren.

---

¹ WD 01.01 komt geïntegreerd aan bod in 1 of meerdere andere wetenschapsdomeinen.

Doelgroep en beginsituatie

Leerlingen die het eerste leerjaar van de derde graad sportbegeleider aanvatten in de dubbele finaliteit, kunnen naar interesse en keuze voor deze studierichting beschouwd worden als een homogene groep.

De vooropleiding vanuit de tweede graad en de kenmerken van de leerlingen in de derde graad verschillen echter qua aanleg en belangstelling op cognitief, psychomotorisch en sociaal-affectief vlak, waardoor ze vanuit dit oogpunt kunnen beschouwd worden als een heterogene groep.

Daarom vinden we het belangrijk om – bij het begin van de derde graad – de beginsituatie van elke leerling goed in kaart te brengen, om als lerarenteam zicht te krijgen op de kenmerken van de leerlingengroep en een leerlijn uit te werken die nauw aansluit bij de beginsituatie en de mogelijkheden van de leerlingen. Hierbij heeft het lerarenteam de vrijheid en de verantwoordelijkheid om leerplandoelen in te plannen in zowel het eerste als tweede jaar van de derde graad volgens de noden, behoeften en mogelijkheden van hun leerlingengroep. Daarnaast heeft het lerarenteam de vrijheid om te bepalen op welke manier de doelen functioneel geclusterd en aangeboden kunnen worden binnen de derde graad.

Aan de ene kant wordt in de derde graad sportbegeleider verder gebouwd op de tweede graad sport. Daartegenover wordt ingezet op het verfijnen en verdiepen van de competenties uit de tweede graad. In de derde graad vinden we het daarom belangrijk om – afgestemd op de leerlingengroep - als lerarenteam passende begeleiding met expliciete aandacht voor Gepersonaliseerd Samen Leren te voorzien. Een leertraject kan gedifferentieerd zijn, maar het einddoel blijft dat samen met alle leerlingen alle leerplandoelen met onderliggende kenniselementen op het einde van de derde graad op een kwaliteitsvolle manier op het vastgelegde beheersingsniveau werden aangeleerd, inge oefend en geëvalueerd.

Leerplandoelen

01.01 Generieke doorstroomcompetenties

WD3_01.01.01	01.01.01
De leerlingen doorlopen een onderzoekscyclus in samenhang met inhouden van minstens 1 wetenschapsdomein verbonden aan de studierichting.	
Beheersingsniveau	
creëren	
WD3_01.01.01.01	Subdoel 1
De leerlingen kiezen een onderzoeksmethode in functie van een gegeven of zelfgekozen onderzoeksvraag.	
<ul style="list-style-type: none"> • onderzoekbaarheidscriteria	
WD3_01.01.01.02	Subdoel 2
De leerlingen verzamelen data en bronnen in functie van de gekozen onderzoeksmethode.	
<ul style="list-style-type: none"> • betrouwbaarheidscriteria	
WD3_01.01.01.03	Subdoel 3
De leerlingen verwerken data en bronnen in functie van de gekozen onderzoeksmethode.	
WD3_01.01.01.04	Subdoel 4
De leerlingen synthetiseren de onderzoeksresultaten en formuleren een antwoord op de onderzoeksvraag.	
WD3_01.01.01.05	Subdoel 5
De leerlingen rapporteren over de onderzoeksactiviteiten en -resultaten.	

- mondelinge of schriftelijke rapportage

WD3_01.01.02

De leerlingen refereren correct aan gebruikte bronnen volgens een wetenschappelijk referentiesysteem.

- relevant wetenschappelijk referentiesysteem
- bronvermelding

Beheersingsniveau

toepassen

Ontwerp

08.04 Toegepaste fysiologie en anatomie van de mens

WD3_08.04.01	08.04.01
De leerlingen leggen uit hoe de mens prikkels ontvangt en verwerkt met inbegrip van werking van zenuwen en hormonen. Dit doel is reeds gerealiseerd in de tweede graad voor sommige leerlingen. ²	
Beheersingsniveau	
analyseren	
WD3_08.04.01.01	Subdoel 1
De leerlingen onderzoeken de bouw van minstens één zintuig.	
WD3_08.04.01.02	Subdoel 2
De leerlingen onderscheiden inwendige en uitwendige prikkels.	
WD3_08.04.01.03	Subdoel 3
De leerlingen leggen de relatie tussen de soorten prikkels, de verwerking van de prikkel, een reactie van de prikkel en de zintuigen die ze opvangen. <ul style="list-style-type: none"> • willekeurige beweging en reflexbeweging	
WD3_08.04.01.04	Subdoel 4
De leerlingen geven aan de hand van voorbeelden het proces van prikkel tot reactie weer, gecoördineerd door het zenuwstelsel en/of hormonen.	
WD3_08.04.02	08.04.02
De leerlingen leggen uit dat beweging het resultaat is van een interactie tussen zenuw-, spier- en beenderstelsel. ³ Dit doel is reeds gerealiseerd in de tweede graad voor sommige leerlingen. ⁴	

² Leerlingen komende uit studierichtingen: Maatschappij en Welzijn, Wellness en Lifestyle, Sport en Topsport

³ Rekening houdend met de context van de studierichting.

⁴ Leerlingen komende uit studierichtingen: Maatschappij en Welzijn, Wellness en Lifestyle, Sport en Topsport

Beheersingsniveau	
begrijpen	
WD3_08.04.02.01	Subdoel 1
De leerlingen beschrijven de bouw en werking van het zenuwstelsel. <ul style="list-style-type: none"> • zenuwcel, synaps, impuls, actiepotentiaal • delen van het zenuwstelsel: hersenen, ruggenmerg en zenuwen	
WD3_08.04.02.02	Subdoel 2
De leerlingen bespreken de bouw, functie en werking van het spier- en beenderstelsel tot op weefselniveau. <ul style="list-style-type: none"> • soorten spieren • nomenclatuur enkele spieren en beenderen	
WD3_08.04.02.03	Subdoel 3
De leerlingen leggen uit dat beweging het resultaat is van een interactie tussen zenuw-, spier- en beenderstelsel.	
WD3_08.04.02.04	Subdoel 4
De leerlingen geven voorbeelden van de invloed van omgevingsfactoren, leeftijd en levenswijze op de werking van zintuigen, beenderstelsel, spierstelsel, zenuwstelsel en hormoonstelsel.	

WD3_08.04.03	08.04.03
De leerlingen leggen fysiologische processen van stofwisseling en secretie uit met inbegrip van structuur en werking van de betrokken organen. ⁵ <ul style="list-style-type: none"> • processen tot op weefselniveau	
Beheersingsniveau	
begrijpen	
WD3_08.04.03.01	Subdoel 1
De leerlingen leggen de rol van enzymen uit. <ul style="list-style-type: none"> • enzymwerking • sleutel slot enzymsubstraatcomplex	

⁵ Rekening houdend met de context van de studierichting.

WD3_08.04.03.02	Subdoel 2
De leerlingen leggen de rol uit van de betrokken organen in de vertering en secretie tot op weefselniveau. <ul style="list-style-type: none"> • betrokken organen: mond, slokdarm, maag, dunne darm, dikke darm, twaalfvingerige darm, pancreas, lever, nieren	
WD3_08.04.03.03	Subdoel 3
De leerlingen geven voorbeelden van de invloed van omgevingsfactoren, leeftijd en/of levenswijze op de werking van stofwisselings- en secretiestelsel. <ul style="list-style-type: none"> • gezondheidsproblematieken	

WD3_08.04.04	08.04.04
De leerlingen leggen transportfysiologie uit aan de hand van structuur en werking van hart, bloedvaten, lymfevaten en longen. <ul style="list-style-type: none"> • rol van de betrokken organen in transport van voedingsstoffen en gassen, ademhalingsstelsel, bloed en hart, lymfevatenstelsel • aandoeningen aan het ademhalingsstelsel zoals: CARA, mucoviscidose, hyperventilatie, ... • bouw van de longen: alveolus, trachea, hoofdbronchus, bronchus, bronchiolus, pleuravocht, borstvlies, longvlies,... • functie van de longen: longventilatie (borstademhaling, buikademhaling), gasuitwisseling, hemoglobine, ... • aandoeningen van het stelsel transportstelsel: hartinfarct, beroerte, arteriosclerose, ECG, hoge en lage bloeddruk, pacemaker, ... • aandoeningen aan het lymfevatenstelsel: lymfekanker, klierkoorts	
Beheersingsniveau	
begrijpen	

WD3_08.04.05	08.04.05
De leerlingen leggen specifieke en niet-specifieke afweer uit.	
Beheersingsniveau	
begrijpen	
WD3_08.04.05.01	Subdoel 1

De leerlingen beschrijven de belangrijkste componenten van de specifieke en niet-specifieke afweer.

- specifieke of verworven en niet-specifieke of aangeboren afweer
- auto-immuniteit
- allergie en andere vormen van falen van het immuunsysteem

WD3_08.04.05.02

Subdoel 2

De leerlingen leggen de rol van de specifieke afweer uit.

- bloedgroepen (ABO, rhesusfactor)
- witte bloedcellen(leukocyten): Lymfocyten en macrofagen
- lymfevaten
- functie van antigen, antilichaam, witte bloedcellen, lymfeklieren

WD3_08.04.05.03

Subdoel 3

De leerlingen beschrijven meerdere manieren voor preventie en bestrijding van infecties.

- principes van vaccinatie, serumbehandeling, antibiotica, ...

13.02 Toegepaste bewegingswetenschappen

WD3_13.02.01

13.02.01

De leerlingen voeren in authentieke situaties bewegingsspecifieke competenties uit binnen het individuele, interactieve en ritmisch-expressieve bewegingsdomein op gevorderd niveau.

- sport specifiek gedrag

Beheersingsniveau

toepassen

WD3_13.02.02

13.02.02

De leerlingen sturen uitvoeringen en beslissingen binnen verschillende bewegingsdomeinen bij.

Beheersingsniveau

toepassen

WD3_13.02.03

13.02.03

De leerlingen beschrijven bewegingsactiviteiten vanuit anatomisch, fysiologisch of biomechanisch perspectief.

Beheersingsniveau

begrijpen

WD3_13.02.04 / BK3_02.10

13.02.04 / 6

De leerlingen passen principes van medisch verantwoord en veilig bewegen/sporten (preventief / curatief) toe.

Beheersingsniveau

toepassen

WD3_13.02.04.01

Subdoel 1

De leerlingen passen de wetenschappelijke inzichten en wettelijke normen/reglementering inzake gezondheid, hygiëne, welzijn, milieu toe:

- veilige bewegomgeving
- vormen van herstel

WD3_13.02.04.02

Subdoel 2

De leerlingen passen principes, aanwijzingen en regels m.b.t. materiaalveiligheid toe volgens de gebruikershandleiding en operationele richtlijnen van de fabrikant.

WD3_13.02.04.03

Subdoel 3

De leerlingen passen de richtlijnen m.b.t. veilig handelen toe wanneer de veiligheid van de deelnemers of anderen in het gedrang komt.

- organisatie specifieke veiligheidsregels

WD3_13.02.04.04

Subdoel 4

De leerlingen passen de richtlijnen van de organisatie toe inzake gebreken en defecten m.b.t. accommodatie, uitrusting, materiaal en locatie.

- organisatieverantwoordelijke

WD3_13.02.05

De leerlingen beoordelen a.d.h.v. principes van preventief en curatief handelen, meerdere bewegingssituaties in functie van medisch verantwoord en veilig bewegen.

Beheersingsniveau

evalueren

WD3_13.02.06

13.02.05

De leerlingen beschrijven basisprincipes van gezonde voeding voor de sporter.

- energiemetabolisme
- voedingssupplementen

Beheersingsniveau

begrijpen

Ontwerp

14.03 Toegepaste gedragswetenschappen: psychologie

WD3_14.03.01

14.03.01

De leerlingen lichten determinanten van gezondheidsgedrag en strategieën toe om gezondheidsgedrag van individuen en doelgroepen te bevorderen.

- onderliggende hulpvragen, specifieke noden, culturele of sociaal-economische achtergrond van het individu of de doelgroep
- fasen van gedragsverandering
- individuele strategieën van gezondheidsbevordering op preventief of curatief niveau
- omgevingsstrategieën van gezondheidsbevordering op preventief of curatief niveau
- effecten van motiverende en (non-) directieve gespreksvoering op gedragsverandering

Beheersingsniveau

begrijpen

WD3_14.03.02

14.03.02

De leerlingen lichten sociaal gedrag toe.

- sociaal gedrag: groepsprocessen, sociale beïnvloeding

Beheersingsniveau

begrijpen

WD3_14.03.03

14.03.03

De leerlingen analyseren de ontwikkelingspsychologische domeinen binnen verschillende levensloofasen.

- fysieke ontwikkeling: (senso)motorische ontwikkeling
- cognitieve ontwikkeling: van sensomotorisch tot formeel-operationeel denken
- morele ontwikkeling
- socio-emotionele ontwikkeling: hechting en identiteit

Beheersingsniveau

analyseren

Ontwerp

BK-doelen

BK3_01.01

1

De leerlingen werken in teamverband met aandacht voor de organisatiecultuur, communicatie en procedures.

Beheersingsniveau

toepassen

BK3_01.01.01

Subdoel 1

De leerlingen passen strategieën toe om teamgericht te werken.

BK3_01.01.02

Subdoel 2

De leerlingen passen strategieën toe om doelgericht te communiceren.

BK3_01.01.03

Subdoel 3

De leerlingen passen interne procedures en afspraken toe.

BK3_01.02

2

De leerlingen handelen kwaliteitsbewust.

Beheersingsniveau

toepassen

BK3_01.02.01	Subdoel 1
De leerlingen passen procedures uit stappenplannen, instructiefiches of handleidingen toe.	
BK3_01.02.02	Subdoel 2
De leerlingen passen strategieën voor planning en organisatie toe.	
BK3_01.02.03	Subdoel 3
De leerlingen passen strategieën voor kwaliteitscontrole toe.	
BK3_01.03	
3	
De leerlingen handelen economisch en duurzaam.	
Beheersingsniveau	
toepassen	
BK3_01.03.01	Subdoel 1
De leerlingen passen procedures toe om kostenbewust om te gaan met materialen, grondstoffen of tijd.	
BK3_01.03.02	Subdoel 2
De leerlingen passen procedures toe met betrekking tot milieuvoorschriften.	
BK3_01.04	

4	
De leerlingen handelen veilig, ergonomisch en hygiënisch.	
Beheersingsniveau	
toepassen	
BK3_01.04.01	Subdoel 1
De leerlingen passen procedures toe m.b.t. veilig handelen.	
BK3_01.04.02	Subdoel 2
De leerlingen passen procedures toe m.b.t. ergonomisch handelen.	
BK3_01.04.03	Subdoel 3
De leerlingen passen procedures toe m.b.t. hygiënisch handelen.	

BK3_02.01		7
De leerlingen verwerven inzicht in bewegings- en sportactiviteiten.		
<ul style="list-style-type: none"> • bewegingsaanbod in functie van een gezonde en actieve levensstijl		
Beheersingsniveau		
analyseren		

BK3_02.02		5
-----------	--	---

De leerlingen voeren bewegings- en sportactiviteiten in verschillende omgevingen en omstandigheden uit, aangepast aan de noden van diverse doelgroepen, binnen een context van slagsporten, balsporten, dansante sporten, 'urban sports', sportspelen en animatie.

Beheersingsniveau

toepassen

BK3_02.03

8

De leerlingen stellen een methodische opbouw op voor diverse bewegings- en sportactiviteiten in functie van diverse doelgroepen.

- principes van ontwerpen en animeren van sport-, bewegings- en spelactiviteiten
- materiaal en locatie

Beheersingsniveau

creëren

BK3_02.04

10

De leerlingen bereiden bewegings- en sportactiviteiten voor, informeren over de activiteiten en enthousiasmeren de deelnemers.

Beheersingsniveau

creëren

BK3_02.04.01

Subdoel 1

De leerlingen bereiden bewegings- en sportactiviteiten voor binnen ongekende bewegingscontexten.

- verwachtingen en beleving van deelnemers
- mogelijkheden en beperkingen van de locatie
- materiaal
- voorbereidingsfiche met doelstellingen, rekening houdend met de evaluaties van voorgaande activiteiten

BK3_02.04.02

Subdoel 2

De leerlingen informeren over de activiteiten a.d.h.v. aangereikte communicatie-, promotie- en marketingtechnieken.

BK3_02.04.03

Subdoel 3

De leerlingen enthousiasmeren de deelnemers a.d.h.v. aangereikte motivatietechnieken.

- vindplaatsgericht werken
- respect en waardering
- constructieve feedback

BK3_02.04.04

Subdoel 4

De leerlingen onderzoeken mogelijkheden van een toegankelijk bewegings- en sportaanbod.

- motivatie en drempels om te bewegen/sporten
- ontwikkelingspsychologie van kinderen, adolescenten, volwassenen en ouderen
- kenmerken van personen met een fysieke beperking
- kenmerken van kansengroepen (buitenlandse herkomst, armoede, gedetineerden, vluchtelingen)

BK3_02.05

De leerlingen passen begeleidingsvaardigheden toe.

Beheersingsniveau

toepassen

BK3_02.05.01

Subdoel 1

De leerlingen gebruiken principes van didactisch handelen bij sport-, bewegings- en spelactiviteiten.

- differentiatie naar leeftijd, vaardigheidsniveau en doelgroep
- mogelijkheden en context van de deelnemers
- verdelen van aandacht (individueel versus groep)

BK3_02.05.02

Subdoel 2

De leerlingen passen taalgebruik en boodschap aan de deelnemers aan.

BK3_02.05.03

Subdoel 3	
De leerlingen gebruiken meerdere principes om tot een veilige, ondersteunende en aangename omgeving voor de deelnemers te komen.	
<ul style="list-style-type: none"> • ethisch verantwoord sporten • onverwachte omstandigheden (weer, aantal deelnemers, mogelijkheden deelnemers) • groepsdynamiek (groepsvorming, verschillende rollen binnen een groep, teamsfeer, (bege)leiden van groepen, empathisch handelen, conflictbeheersing ...) • diversiteit en omgang met diverse doelgroepen • hanteren van materiaal ((op)stellen & opbergen, gebreken en defecten) • opstarten (ontvangen van deelnemers) en afsluiten van activiteiten (feedback van de deelnemers, vertrek van de deelnemers ...) • motiverend coachen • geven van feedback	

BK3_02.06		9
De leerlingen duiden en demonstreren bewegings- en sportactiviteiten.		
Beheersingsniveau		
toepassen		
BK3_02.06.01		Subdoel 1
De leerlingen hanteren manieren om de regels/contouren van een activiteit toe te lichten op basis van een voorbereidingsfiche.		
BK3_02.06.02		Subdoel 2
De leerlingen hanteren manieren om instructie en feedback te geven.		
BK3_02.06.03		Subdoel 3
De leerlingen hanteren manieren om te controleren indien iedereen de aanwijzingen en informatie correct begrepen heeft.		

BK3_02.07		11
De leerlingen observeren bewegings- en sportactiviteiten en stellen verbeteringen voor.		
Beheersingsniveau		
evalueren		
BK3_02.07.01		Subdoel 1
De leerlingen beoordelen bewegings- en sportactiviteiten. <ul style="list-style-type: none"> • evaluatiemethoden		
BK3_02.07.02		Subdoel 2
De leerlingen beoordelen veranderende situaties, omgeving en/of gedrag van leerlingen tijdens de activiteiten.		
BK3_02.07.03		Subdoel 3
De leerlingen beargumenteren suggesties m.b.t. nieuwe ideeën, invulling van activiteiten en methodieken.		

BK3_02.08		12
De leerlingen passen de ongevalsprocedure toe.		
Beheersingsniveau		
toepassen		
BK3_02.08.01		Subdoel 1
De leerlingen handelen conform de voorgeschreven procedure		

- veiligheidsverantwoordelijke
- ernst en toestand van een letsel van de deelnemer
- externe hulpdiensten

BK3_02.08.02

Subdoel 2

De leerlingen hanteren EHBO-materiaal aangepast aan de situatie.

BK3_02.08.03

Subdoel 3

De leerlingen hanteren aangeleerde procedures bij het rapporteren van incidenten.

BK3_02.09

De leerlingen hanteren strategieën om de eigen deskundigheid te ontwikkelen.

Beheersingsniveau

toepassen

BK3_02.09.01

Subdoel 1

De leerlingen passen reflectiestrategieën toe om het eigen handelen bij te sturen waar nodig.

BK3_02.09.02

Subdoel 2

De leerlingen passen principes van levenslang leren toe (nieuwe evoluties, bijscholingen).

- belang en mogelijkheden van levenslang leren

Minimale materiële vereisten

De minimale materiële vereisten voor deze studierichting zijn [via deze link](#) te raadplegen.

Ontwerp

Vakkenkoppeling

De vakkenkoppeling voor deze studierichting is [via deze link](#) te raadplegen.

Ontwerp